

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Brevet de înregistrare nu se primește.
Manuscrisurile nu se restituie.
Birourile de anunțuri:
Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Inserate mai primește în Viena R. Weiss, Haasenstein & Vogler (Öst. Anst.) H. Schalk, Alois Hornel, M. Duka, A. Oppel, J. Donnerberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daus; în Hamburg: A. Steiner.
Prețul inserțiilor: o soră armonioasă pe o coloană 6 or. și 50 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tariful și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o soră 10 cr. v. a. sau 80 bați.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXVI.

„Gazeta” este în să-care și abonamente pentru Austro-Ungaria. Pe un an 12 fl., pe șase luni 8 fl., pe trei luni 5 fl. N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate: Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr. N-rii de Duminică 8 franci. Se prenumără la toate oficiile postale din țară și din afară și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov: a administrațiune, piața mare, Târgul Inului Nr. 30 etajul I.: pe un an 10 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 4 fl. 50 cr. Cu dusul în casă. Pe un an 12 fl., pe șase luni 8 fl., pe trei luni 5 fl. Un exemplar 5 cr. v. a. sau 15 bați. Atât abonamentele cât și inserțiile sunt a se plăti înainte.

Nr. 80.

Brașov, Luni-Marti, 13 (25) Aprilie

1893.

Lupta Românilor bucovineni în contra germanisării.

Brașov, 12 Aprilie v.

Ne-am obișnuit să credem, că în partea de dincolo a monarhiei, în Austria, diferitele popoare nu mai sunt espuse pericolului de a-și pierde limba și naționalitatea lor.

Adevărul este, că în Austria guvernul se conduce în genere de principii și de vederi mai echitabile, mai conciliante față cu diferitele naționalități, dăr n-o face de dragul acestora și pentru că ar dori dezvoltarea și înaintarea lor națională, ci din considerațiunilor de prudență și de oportunitate politică. De altă parte se poate constata și despre regimul austriac, întâiu, că are tendința de a restringe cercul de libertate și de autonomie al diferitelor națiuni negermane, al doilea, că pe Germani, decât nu altfel, îi părtinse prin protejerea limbei germane ca limbă a ocârmuirii centrale și că prin urmare pe cât numai se poate sprijinesc tendințele de germanizare.

Nicăiri nu se poate constata acesta mai mult ca în mica Bucovina. Politica de germanizare a creat aici o stare de lucruri, care și astăzi încă face să ne îngrozim de urmările ei.

Românii din Bucovina, puțin la număr și foarte slăbiți în urma unui regim absolutist austriac de un secol, până în ziua de astăzi n-au putut să-și vină în fire cum se cade, ca să poată lua o poziție energică de apărare față cu germanismul cutropitor.

Dovadă sunt strigătele de durere ale fraților noștri Bucovineni din cauza nesfârșitelor uneltiri de germanizare.

„Gazeta Bucovinei”, în numărul ei mai nou, dela 8 (20) Aprilie a. c., se plânge în contra școlilor nemțesci, cari dau Româ-

nilor o educațiune nemțescă și li face incapabili de a servi interesele națiunii lor.

După ce arată influențele stricăcioase ale educațiunii în școlile nemțesci: suprimarea dezvoltării intelectuale a poporului dela țară, lățirea indiferentismului în clasele mai culte ale Românilor bucovineni în privința națională, cu deosebire prin faptul, că împiedecă învățarea limbei române materne, numita foină accentuează suprema necesitate ca Românii Bucovineni să lupte în unire și cu energiă, ca școlile nemțesci populare din satele române să fiă înlocuite cu școlile românești, să lupte pentru ca să dobândescă, în număr îndestulitor, școlile populare și medii cu limba de propunere română în toate părțile locuite de români ale ducatului.

Îți face o impresiune stranie, când te dă, că astăzi, 12 ani dela venirea la cârmă a guvernului Taaffe, Românii din Bucovina se gândesc cum să scape de școlile nemțesci, ce li-s-au impus la sate și orașe și că se plâng, că n-au până în ziua de azi nici măcar o școală mediă completă cu limba de propunere română.

Are dreptate „Gazeta Bucovinei”, când esclamă, că situațiunea aceasta e mai rea, chiar decât situațiunea noastră, a Românilor din Transilvania și Ungaria.

Și decât Românii bucovineni au rămas așa de mult înderțuți, pe tărâmul învățământului național, cauza este fără îndoială în mare parte tocmai indiferentismul acela, ce lă produce educațiunea în școlile străine și care paralizează puterea națională a poporului.

Cu bucurie vedem, că astăzi din toate părțile Bucovinei se ridică Români de inimă, ca să combată acel indiferentism și să inaugureze o viață și luptă nouă națională, cerându și stăruindu ca cestiunea școlii române să fiă re-

solvată conform trebuințelor, dorințelor și aspirațiunilor poporului român bucovin.

Pe ziua de azi este conchiată adunarea generală a societății politice „Concordia” în Cernăuți, care se va ocupa și cu grava cestiune a școlilor naționale.

Dorim din suflet să se împlinescă ce așteptă „Gazeta Bucovinei” și să se ia în memorata adunare hotărârile de lipsă pentru a pune în lucrare realizarea celor mai drepte și mai urgente postulate ale Românilor bucovineni, fiind îndemnați reprezentanții români ai țării a lua cu totă energia inițiativa pentru salvarea cauzei școlilor naționale române în Bucovina.

Frații noștri bucovineni să-și facă datoria cu zel și abnegațiune și pot fi siguri, că năsuințele lor nobile pentru emanciparea de sub jugul școlii și a educațiunii nemțesci vor fi sprijinite cu cea mai mare căldură și simpatia de toți Românii bine-simțitori.

Eată partea cea mai esențială a espunerilor „Gazetei Bucovinei” (nr. 27 dela 20 Aprilie) cu privire la instrucțiunea națională:

Acei Români, cari priu educațiunea nemțescă s-au instrăinat într'atâta, încât nu mai sunt în stare să simțescă singuri trebuința școlilor naționale, vor trebui măriți să o înțelegă, decât vor observa iritațiunea, care a cuprins atâtea milioane de locuitori, iritațiune, care dăr nu poate fi fără cauză, sau numai o închipuire, ci trebuie să fiă rezultatul unei necesități elementare.

Cât de mare era d. e. iritațiunea Italianilor din Tirolia meridională, produsă prin unele școlile nemțesci de acolo, ne arată o orațiune a deputatului Salvadori, care școlile nemțesci le numește: spânzurătorile, pe cari se spânzură spiritele copiilor italieni. Noi concedem, că compararea nu este petică, dăr ea este foarte nimerită și se esplică prin

simțimintele profunde față cu așa un pericol național. Deputatul croat Bianchini numește unica școală nemțescă, care există la Zara, un institut, unde se împărtășește gratis cyankaliu.

Și nu trebuie uitată, că acolo se află numai foarte puține școlile populare nemțesci, pe lângă un număr însemnat de școlile italiene, respective croate, așa că copiii nu sunt siliți să le frecventeze și își pot alege școlile proprii.

Ce să știe omșii noștri, unde atâtea sate române sau orașe situate între satele române, nu posedă alte școlile, decât numai nemțesci; noi, cari suntem unica dintre cele 10 națiuni ale monarhiei, care încă nu posedă nici un pedagogiu și nici o școală mediă completă, și cari ne aflăm într'o situațiune mai rea, decât chiar Românii din Ungaria.

La noi copiii români în multe cazuri trebuie numai decât să învețe altă limbă, ceea ce stă în contradicțiune cu legile fundamentale.

Satisfăcându-se cererii deputatilor Ruteni din Galiția, se înființă acum un gimnasiu superior ruten în Colomea, așa că chiar Rutenii din Bucovina, fiind acest oraș foarte apropiat de frontiera țării noastre, vor pute să dobândescă o instrucțiune în limba proprie și vor pute ajunge mai lesne la cultura națională; noi însă am rămas de tot înapoi, și decât și în viitor nu vom fi în stare a dobândi altă cultură, decât una, care ne instrăinează de nemul nostru, atunci vom trebui să fim întrepuși cu timpul chiar și de oătră Ruteni.

Prin urmare credem, că ar fi un lucru argeșt, de a ne îngriji de rezolvirea acestei cestiuni și de a lucra u contra pericolului, care există acum.

Ar fi numai decât necesar de a preciza cererile noastre în propuneri pozitive; așa d. e. cineva dintre reprezentanții noștri să-și dea silința și să se compue o listă a satelor românești, cari nu posedă nici o școală, și a celor cari nu posedă alta, decât o școală nemțescă, și să ceară școlile românești pentru aceste sate; apoi ar fi de cerută cel puțin o școală mediă română completă, eventuală potă cel puțin completarea claselor paralele din Suceava, adevă a celor su-

FOILETONULU „GAZ TRANS.”

Esposiția dela Chicago.

Din raportul d-lui Goerge Ioan Laho-vari către adunarea generală a societății geografice române din 13/25 Martie 1893.

Esposiția dela Chicago se va deschide la 1 Mai viitor 1893 și vă cer vă voi a vă da o repede idee despre ce va fi această esposiția unică până acum în felul său.

Șiți cu toții, că Chicago este un oraș cu totul nou: la 1825 nu erau aici decât niște bălți, în cari Pieile-Roșii vâneau lupi și rațe sălbatice; la 1840 era deja un oraș cu 4000 de suflete, la 1860 populația crescuse la 100,000 locuitori; la 1871 un incendiu distruse aproape tot orașul, peste 8000 de case, din cenușa cărora ca fenicele mitice se ridică un oraș modern, care numără astăzi peste 1½ milion de locuitori.

Orașul este cu totul american, case cu 15, 20 și chiar 25 de caturi, uliți

largi și drepte și o mișcare și o imbulzela mai mare ca la Paris și Londra.

Cu toate că casele sunt construite în fier și în piatră, incendiile sunt încă foarte dese, în mijlocii 3 focuri pe zi, dăr serviciul pompierilor este așa de bine organizat, încât pierderile sunt foarte minime; este de observat însă, că numai serviciul pompierilor costă pe oraș peste 5 milioane pe an.

Serviciul poștal, care distribuie anual peste 300 milioane de scrisori și pachete, este o adevărată minune de celeritate și esactitate. Palatul poștelor a costat 20 de milioane.

Institutele de cultură și de binefaceri sunt nenumărate în Chicago. Nu de mult, d. Rockefeller, regele petrolului, a dotat Universitatea din Chicago cu un capital de 13 milioane de franci; pricepeți lesne, că cu asemenea mijloce Americanii pot lesne învinge multe dificultăți.

Dăr activitatea cea mare a orașului se manifestă mai virtos pe tărâmul co-

mercial. Această activitate se concentrează cu deosebire asupra grânelor, vitelor și lemnurilor. Cantitatea de grâu aglomerată actualmente în imensele magazii din Chicago este înspăimântătoare. Vitele cornute și rimătorii sunt o altă ramură însemnată a comerțului. Cu o iuteală, ce nu-și poate cineva închipui, vitele (dece mii de capete pe zi) se transformă în carne conservată, în buillon Liebig, în șuncă și în chilometri de cârnați.

Dăr observă, că m'am întins prea mult asupra orașului și n'am vorbit nimic despre viitorul Exposiției.

O călătorie la Chicago nu este nici obositoare, nici costisitoare. Un transatlantic elegant și confortabil te duce din Havre la New-York în 6-7 zile. Tipurile cele mai noue sunt de oțel, cu o putere de 20,000 de cai, consumând 300 de tone de cărbuni pe zi și cu un personal de 100 de focari la mașini.

Dela New York la Chicago călătoria

se face într'un tren expres de 100 de metri lungime, oferind toate condițiunile unui otel. Săli de mâncare admirabile, bibliotecă, fumător, jurnalele cele mai recente, la fiș-care stație, depeșile de bursă afișate; în tren: cutia de scrisori, birou de scris, un coafeur la dispoziție etc. Săra este tot trenul iluminat electric, paturi largi și comode; dimineață găsești un cabinet de toaletă spațios cu apă caldă și rece, cu o sală de baie, și astfel ajungi la Chicago odihnit, ca cum ai fi eșit dintr'un otel confortabil.

În toamna trecută s'a celebrat cu mare pompă dedicarea esposițiunii din Chicago, sau cum o numește Americanii Exposițiunea Columbiană. La această sărbătoare se invitase președintele St. U., guvernatorii tuturor Statelor și o mulțime de străini europeni de distincțiune între cari era și d. Krantz, comisar general al republicii franceze.

Aceste sărbători preliminare au constatat în o paradă monstră, la care au

periore, și în sfârșit ar trebui de insistat asupra claselor paralele la *pedagogiul de aici*, unde s'ar propune și *românește*.

Tóte aceste s'ar puté pôte pertracta în adunarea generală a „Concordiei” și s'ar puté presenta deputațiilor, ca concludiuni ale acestei corporațiuni.

Credem însă, că și reprezentanții noștri vorú lucra în acestú sensú și din voia propriă.

CRONICA POLITICA

— 12 (24) Aprilie.

Privitorú la proiectele bisericesci ale guvernului, „Budapesti Hirlap” dela 22 Aprilie scrie următoarele: Guvernului i-a succés să și asigureze majoritatea casei magnaților pentru proiectele sale bisericesci politice. După cum suntem informați, ministrul președinte Weckerle a intrat în tratări cu opoziționali din camera magnaților. Resultatul tratărilor este unú pactú, în înțelesul căruia ambe părțile *concedă* câte ceva. Membrii respectivi ai casei magnaților vorú vota proiectele despre *matriculele de statú* și *libertatea religioasă*, ér guvernul va amána deocamdată *pe timpú nehotărítú* proiectele despre *căsătoria civilă* și *recepțiunea mosaică*, însă așa, ca programul său să nu sufere nici o știrbire. În urma acésta proiectul despre recepțiunea mosaică se va introduce în proiectul despre libera eseroitare religioasă, unde confesiunea israelită se va recunoște ca corporațiune de dreptú publicú, dér nu i-se va da *reciprocitatea*. Cu alte cuvinte, se va codifica starea de faptú a lucrurilor în ceea ce privește confesiunea israelită. Ast-felú, sfârșește „Budapesti Hirlap”, i-a succés guvernului a împăca clericalismul cu liberalismul.

Telegraful aduce șoarea, că *cinci ministri ungurești*, adevă jumătate din cabinetul unguresc, au sositú la Viena. Maj. starea Sa monarhul i-a primitú în audiență în 22 Aprilie d. a., pe fiecare deosebitú, atară de Ludovicú Tisa, pe care nu l'a primitú de locú. Ministrul Bethlen a făcutú raportú detailatú Maj. Sale despre planurile guvernului privitoré la afacerea colonisărilor, aface-re ce o va așterne dietei unguresc în formă de proiectú de lege. Ministrul de honvedí, br. Fejervary, a așternutú Maj. Sale spre aprobare înaintările din Maiu la honvedime. Audiențele ministrilor Weckerle și Hieronymi au statú în legătură cu cestiunile bisericesci politice. — În consiliul comunú de ministri, care s'a ținutú totú la 22 Aprilie dela 1—3 ore d. a., s'au finitú debaterile asupra budgetului comunú. Budgetulú, așa după cum s'a stabilitú, prevede o sporire proporțională. Ziua convocării delegațiilor nu s'a fixatú încă, fiindú pendentă de desba-

terile dietei unguresc. S'a datú expresia dorinței, ca delegațiunile să se convoce, decât e posibilú, pe la sfârșitul lui Maiu.

Din Londra se telegrafiază, că priminduse cu majoritate de voturi proiectulú Home rule, Gladstone a declaratú în camera comunelor, în ședința dela 21 Aprilie, că desbaterea specială asupra proiectului o fixeză pe ziua de 4 Maiu. Opoziția englesă nu încetéză de locú cu lupta contra billului. Deputatul Davits James a declaratú, că billulú home rule este o nedreptate și prin elú nu se vorú puté șterge greșelele trecutului. Decă billulú se va primi, atunci uniunea va înceta de a mai exista.

SCRILE ȘILEI.

12 (24) Aprilie.

Ovațiune d-lui George Barițiu. Re-în-torcându-se dela Bucuresci la Sibiu, d-lú George Barițiu a fostú felicitatú forțe căldurosú de comitetul Asociațiunii transilvane, din incidentul alegerii sale de președinte alú Academiei Române. Comitetul Asociațiunii, alú cărei președinte este asemenea d-nul Barițiu, s'a prezentatú la dsa a doua zi de Paști și oratorulú a fostú vice-președintele archimandritulú dr. Ilarionú Pușcariu, care a ținutú forțe frumosú, că prin onóra, ce Academia a făcutú d-lui Barițiu, s'au onoratú și aceia, cărú îlú stiméză și îlú iubescú. D-lú Barițiu a răspunsú, că distincțiunea ce i s'a datú, nu privește numai persóna sa, ci este o expresiune de recunoștință față de toți acei bărbați ai noștri, cărú se ocupă de litere și științe.

Serbarea nunței de argintú a părechei regale italiene. Din Roma se telegrafiază, că serbarea nunții de argintú a părechei regale italiene s'a sêvărșitú cu mare pompă Suverani și prinții italieni s'au dusú în 21 Aprilie la 2 ore la curse. Impératulú germanú era cu regele italianú într'o trăsură cu 4 cai; Impératessa cu regina într'o altă trăsură. Veneau apoi personagiile princiare. În totú lungul paroursului ei au fostú aclamați cu entusiasmu. Publiculú, care se afla în tribune, i a primitú cu ovațiuni. Aprópe întregul corpú diplomaticú era de față. Se evaluéză la 70,000 numărulú persónelorú cărú se găsiau în câmpulú de curse. La 8 séra, a fostú unú prândú intimú, la care au luatú parte suverani, prinții străini și italieni. La 10 séra, reprezentațiá de galá cu „Falstaff” în teatrulú Argentina. Regele a primitú în timpulú dimineței persónele însărcinate a transmite felicitările su eranilorú străini, mai întâi pe d. Billot, pe ducele de Alba, pe Hassan Fehn și apoi pe ambasadorii și ministri acreditați pe lângă Quirinal, și cărú aveau scrisori de felicitare, și în fine pe trimișii extraordinari. În urmă a fostú recepțiune la regina în aceeași ordine.

nere Indiene, cărú au fostú găsitate forțe frumoșe.

Unú punctú de însemnatú în acésta oeremoniá este, că ea a începutú prin o rugăciune disă de Episcopulú Fowler și s'a terminatú prin o altă rugăciune disă de Cardinalulú Gibbons. În America liberă, democrații, republicanii și chiar socialiștii punú înainte pe Dumnezeu în tóte manifestațiunile lorú. Unú exemplu bunú de imitatú.

Dér ér unde Americanii se arată *Americani*, este faptulú următorú: La marele banchetú ținutú la Fellowship Club, cardinalulú Gibbons, îmbrăcatú în hainele sale roșii, după ce purtá unú toastú pentru prosperitatea Statelorú-Unite. Incepu a cânta *Hail Columbia*, unú felú de Marseilleză americană, pe care o repetară toți óșpeții. Ce amú dice noi, decât la unú banchetú oficialú mitropolitulú nostru Primatú ar întona de-odată pe *Deșteptă-te Române?*

(Va urma.)

lăuatú parte peste 70,000 de figuranți, și care înlocuiesc în America *Revistele noastre militare* și în nenumărate *speech* uri.

Parada avea și partea ei comică, astfelú guvernatorul statului Iowa, călare și în mijloculú unei escorte impo-sante, era urmatú de o mulțime de trăsuri, căruțe pline cu copii, nevetele și sócelele funcționarilor din Iowa, cărú erau intercalate în mijloculú procesiunii.

Statulú Texas făcuse lucrarea mai bine, elú trimisese ca *delegat* treispre-dece fete tinere și frumoșe, alese prin sufragiul universal; fiesce-care din aceste gingașe delegate representa o populațiá de 200,000 de suflete și Americanii, tot-deuna gentili pentru frumosulú sexú, le dedese locurile de onóre.

O musică șgomotósă și numărósă era condusă de unú *Tambour-major*, care aparținea asemenea frumosului sexú.

Școala din Carlisle, unde suntú crescuți tineri Indieni, defila în complectulú ei, precedați de o fanfară de *Piei-Roșii*, asemenea au defilatú o mulțime de ti-

Supérarea dascăllorú ungrú. Amú amintitú în numărulú trecutú alú fóiei noastre, că comisiunea pentru invetáméntú a dietei și clubulú partidei liberale au primitú, într'o conferență, proiectulú ministrului de culte Csaky, cu privire la salarisarea invetătorilorú. Cu ocaziunea acésta ministrulú de culte a declaratú, că nu pôte lua de locú în considerare pretensiunea, ca minimulú salariului să se stabilésca cu 600 fl. și că primirea proiectuluiú său o privește ca cestiune de portofoliu. În urma acésta, președintele comisiunii invetătorilorú din Budapesta, *Lakits Vendel*, a publicatú o declarațiá în care dá expresiune „durerei sale” pentru vorbele ministruluiú și con-jură pe dascálii ungrú să nu cedeze. Declarațiá acésta e sprijinită de tóte foile unguresc.

—x—

Unú apelú alú partidei kossuthiste. Mai mulți membri din partida kossuthistă au adresatú unú apelú către cetățenii maghiari din întreaga țera, prin care îi invitá la serbarea desvélirei statuei hon-vedilorú, pe ziua de 21 Mai. În apelú se dice între altele, că decât Ungaria oficială nu se va infățșa la acea serbare, atunci să se dea dovadă, că inima fiă-cărui Maghiarú adevératú va simți și va fi de față. — În legătură cu acestú apelú, oetimú în „Bud. Hirlap”, că deputatulú Ugron a trimisú o telegramă fóiei „Ellenzék” din Ciușiu în care se dice că partida liberală, națională (ap-ponyistă) și dela 48 (ugronistă) nu va lua parte la serbări, decât din incidentulú desvélirei statuei se vorú manifesta tendințe dela 49, adevă kossuthiste.

—x—

Inimă, care cântă. La adunarea din urmă a clubului medicilorú din Viena, Dr. Iuliu *Weisz* a arătatú o femeie, care dice, că *vecinicú aude o cântare în inima sa*. Mediculú a vizitatú femeia și a constatatú, că vorbele ei nu suntú luate din vântú, fiindú-că într'adevărú *bătaia inimii ei dá sunetú musicalú*. Sunetulú provine din estraordinara întindere a fibrelorú musculare, așa că femeia oricâtú și-ar astupa urechile, totuși aude „cân-tarea inimii” ei.

—x—

Papa despre evenimentele din Belgia. Papa a primitú 500 de pelerini belgiani. Elú li a ținutú, că aflase cu emoțiune evenimentele recente, cari amenințau să turbure pacea publică. Pentru a împedea întórcerea acestorú turburări, trebuie ca ostolicii să bage de sémă a nu fi induși în șróre de réu voitóri și ca lucrătorii să lucreze în înțelegeré cu patronii lorú sub direcțiunea păstorilorú, conformú invetătarilorú bisericesci.

—x—

Darú de Paști Țarului. O curioasă șoare telegrafică vine din Londra despre Țarulú. Se vorbește adevă, că în ziua de Paști s'a aflatú pe masa Țarului din locuința sa din Livadia unú ou roșu forțe frumosú vâpsitú, care desfăcându-se s'a aflatú în elú unú micú pumnalú de argintú și unú capú de mórte cioplitú din osú de elefantú. Surprinderea acésta „plăcută” a fostú invetítá într'o hárția pe care erau scrise cuvintele: „*Christosú a inviatú, și noi vomú invia*”. Tóte oer-ctările de-a se afla dăruitorulú, au fostú zadarnice.

Incă o victimă a atrocității unguresc.

Din comitatulú Odorheiului ni-se comunică următorulú casú revoltătorú:

La tégulú de oi din Archita, ce s'a ținutú la 20 Aprilie n. c., s'a iscatú o cêrtă între doi locuitori români, ambii din Rodeșú. Unú alú treilea Românu, din Feleagú, cu numele Zabarie Rucoiu, vâdându, că se cêrtă între sine fii de același sânge, se apropie de ei și le dice: „*Fraților, nu vé batereți și certați între voi, că e rușine*”.

Atunci vine unú gendarmú ungrú, cu numele Szóke, care ridicându numai decâtú pușca, așa cumplitú a datú cu ea, încâtú baioneta ajungându într'o piétră, numai decâtú s'a strimbatú.

Vêdându-și gendarmulú baioneta strimbată, se adreséză către Românu cu cuvintele: „*Nó Oldh, meglöck*”. (Acum Valahule, te împușcă). Dicându aceste vorbe, gendarmulú descărcă pușca asupra Românilorú făcându de pace, care după o zi de suferință a răposatú. Glonțulú l'a lovitú în peptú și esindú prin spata stângă, s'a isbitú de unú părete, și de aci, reflectându se îndărétá, *loví*)

unú altú Românu, căruia i-a spintecatú mâna, ér la o copilă de Sasú i-a găuritú glonțulú haina prin trei locuri.

Acésta s'a întemplatú în piéta Architei, în prezența unui poporú numărósú. Români însé au rămasú pacnici față cu gendarmulú omicidú.

Românilú împușcatú a fostú unulú dintre cei mai onesti și mai cinștiți locuitori ai comunei Feleagú; elú era din fire pacnicú și nic-odată nu-i plăcea să greșească niménui nimicú. Era de vre-o 28 de ani, lăsându în urma sa nevasta cu trei copii orfanú. Până în momentulú morții, a fostú cu mîntea tréză și deș-téptă.

Maghiarii vorbescú între sine, că decâtú împușcatulú ar fi fostú Ungurú, gendarmulú și-ar fi platitú cu viața sêl-bătécia sa. *Victima acestei atrocități însă fiindú unú Românu, nimenea n'a sãritú în apărarea lui.*

Coresp.

Corespondența „Gaz. Trans.”

Maramurészú, 18 Aprilú n. 1893.

Onorată Redacțiune! Astăzi și-a ținutú ședința sa comisiunea permanentă comitatensă a Maramurészului. În alte ședințe abia erau de față 15—20 de membri, astăzi însă, ca la poruocă, s'au adunatú 44 de inși.

Comisiunea a discutatú asupra obiectelorú, ce se vorú pertracta în congregațiunea generală, ce se va ținé la 25 luna c.

Obiectulú primú a fostú rescriptulú capitalei Budapesta și a comitatului Zemplinú în cauza pãrtinirii programei politice bisericesc a guvernului. Comisiunei i-s'a propusú pãrtinirea acestorú rescripte și a politicei bisericesc a guvernului.

Contra acestei propuneri s'a ridicatú mai întâi plebanulú și abatele latinú din Sighetú, arătându pe scurtú, cumóș programa guvernului numai bine nu pôte sé produca. Apoi totú în contra propuneri a vorbitú Petru Iacobú, advocatú și directorú de bancă, arătându cu motive frumoșe, relele ce potú sé viná asupra țerei, decât s'ar introduce căsătoria civilă. Intre altele a ținutú, că d. e. în Maramurészú suntú cu sutele preoți gr. cat. români și ruteni, ai cărorú credincoși de sigurú nu vorú merge bucurosú pentru încheierea căsătoriei înaintea judei comunale, ignorându pe preoții lorú. Arată așa-dérá, că căsătoria civilă obligátore nu se pôte introduce nici din motivulú, că preoții gr. cat. și gr. or. nu vorú sé o primésca.

A vorbitú apoi d-lú *Titú Budu*, vicarulú Maramurészului, arătându, că poporulú românu, de 70—75 mii de suflete din vicariatú, e în contra programei guvernului.

Frumosú a arătatú ranele și durerile, ce le va cauza legea căsătoriei civile d-lú *Dr. Ioanú Mihali*, fisoț comitatensú, și fratele, după cum credemú, Metropolitului nostru acum alesú.

Acești patru au grăitú în contra, doi pe lângă propunere; în fine 40 inși au primitú propunerea comisiunei, votându în contra-i cei 4 și parochulú românu *Vasilíu Iodi*.

În comisiunea permanentă abia suntemú 4 membri români. În congregațiunea comitatensă însă avemú 60—70 de voturi românesc, dér și acestea suntú puține față de sutele celorlalți. Pentru aceea însă în 25 l. c. vomú continua lupta, și despre resultatú îndată vé voui raporta.

.....

Căsătoria principelui Bulgariei.

Din Vila Pianore se telegrafiază:

Căsătoria prințului Bulgariei s'a sêvirșitú în 20 Aprilie în capela particulară a ducelui de Parma. A oficiatú archiepiscopulú de Lucques. Erau de față: princesa Clementina, prințulú și princesa Filipú de Coburg, arhiducesa Clotilda,

ducesa Amelia de Bavaria, contele și con-
tesa de Bardi, d-nii Stambuloff, Græcoff,
Petcoff, Stancioff și demnitarii militari
bulgari.

Martorii prințului erau prințul Au-
gust de Coburg și contele de Mensdorff.
Martorii prințesei: contele de Bardi și
ducele dela Grazia. Arhiepiscopul de
Lucques a pronunțat un discurs în
limba italiană. Pe urmă s'a iscălită con-
tractul de căsătorie și urmă un prânzu
de 80 tacămur.

Ducele de Parma a ridicat un
toast în onoarea prințului și a prințesei
Bulgariiei, a casei de Coburg, națiunii,
guvernului și armatei bulgare. Prin-
țul a mulțămît în numele său, al
prințesei și al națiunii bulgare. El a
exprimat bucuria sa de înrudirea lui cu
casa de Bourbon. El a amintit, că și
el are sânge din sfântul Ludovic în
vinele lui. Ministrul Stambuloff a ridi-
cat un toast în franțuzește mulță-
mindu ducelui de Parma, că a dat fiica
lui Bulgariiei unde va fi respectată și
păstrată cu gelozie. El a asigurat pe
prințul și prințesa de fidelitatea și de
devotamentul țării. El a exprimat în
urmă imensa bucurie a națiunii bulgare
de a vedea din nou după 500 ani o su-
verană pe un tron bulgar. El a ter-
minat strigând: „Trăiește prințul și
prințesa! Trăiește ducele și ducesa de
Parma! Musica a intonat imnul mili-
tar bulgar, pe urmă imnul casei du-
celui de Parma.

Baronul d'Epininghoven, mareșalul
curții marelui ducelui Alice de Toscana,
representantul său și ducele Antinori
au asistat de asemenea la căsătorie.
Timpul era strălucit. Prințul purta
uniforma de general cu colierele ordi-
nelor bulgare și ale casei Ernestina și
plăci în diamante. Prințesa avea o toa-
letă de mătase albă stilă Empire, garni-
tă cu flori de portocale. — Ea avea
marele cordon și placa ordinului St.
Alexandru a Bulgariiei și placa în dia-
mante a casei Ernestina. Prințesa purta
de asemenea dantele magnifice de mătase.
Ea avea pe cap o coroană prin-
ciară în diamante, rubine și smaralde.

Prințesa a primit dela prințul o
coroană în diamante, rubine și smaralde,
cercei de safir, cari au aparținut re-
ginei Maria Antoaneta, și alte daruri bo-
gate. Ducele și diecesa de Parma, frații
și surorile lui Don Carlos au oferit de
asemenea daruri bogate prințesei.

Prințul și prințesa au plecat la
Spezia. Ministrul și ofițerii bulgari la
Florența. Părechia princiară e însoțită
de d-nii Fleischmann, Ikalovic și miss
Fraser.

„Svododa“ relevă importanța zilei
de 20 Aprilie pentru Bulgaria, care ce-
lebrează după lungi secole căsătoria unui
prinț iubit. Ziua amintesc situa-
țiunea Bulgariiei la urcarea pe tron a
prințului Ferdinand, dificultățile interio-
re și esteriore, manoperile inimiilor
țării și constată sacrificiile ce prințul a
trebuât să facă și luptele ce a trebuit
să susțină pentru a învinge toate dificul-
tățile. Luptele ca și succesul, ținu popo-
rul bulgar legat de prinț, al cărui
nume este scump ori-cărui cetățen.
Poporul dorește ca numele său să se
perpetueze în dinastia sa. Grație Prin-
țului. Bulgaria a câștigat în puțin
timp simpatiile întregii Europi. Marile
puteri consideră pozițiunea sa ca con-
solidată și îi recunosc toate drepturile
de Stat.

„Svododa“ salută în mod călduros
pe prințul și termină zicând, că Bul-
garia având acum o linie nu va mai
fi turburată de cestiuni dinastice, astfel
incât cestiunea bulgară poate spera la o
soluțiune apropiată.

Convocare.

Din lipsa de membri, neputându-se
ține ieri 11 (23) Adunarea generală a
„Asociațiunii pentru spriginirea inv. și
cod. rom. din Brașov“, prin aceasta se
convocă o altă adunare generală pe

Duminecă 18/30 Aprilie a. c. orele 2 d.
a. în sala de desen a școlilor ro-
mâne. Programa: 1. Raportul Comite-
tului pe an. 1892; 2. Alegerea unei co-
misiuni pentru înscrierea membrilor; 3.
Raportul comisiei cenzurătoare; 4.
Deciziuni asupra propunerilor comite-
tului și ale comisiei cenzurătoare; 5.
Raportul comisiei pentru înscriere de
membri. 5. Alegerea comisiei cenzu-
rătoare.

Brașov, 12/24 Aprilie 1893.

Președintele.

Literatură.

A apărut în tipografia și în edițiunea
noastră:

„Independența bisericăscă a Metropoliei de
Alba-Iulia“. Cercetare istorică-critică. despre
relațiunile Bisericii române din Metropolia
Albei-Iulie cu Biserica Romei, de Nic. Densu-
șianu. Cuprinsul broșurei este: *Conciliile pro-
vinciale din 1872 și 1882. Manifestul de Unire
cu biserica Romei din 7 Oct. 1698. Textul origi-
nal român și traducțiunea latină falsă. Istoricul
român despre Unirea bisericăscă cu Roma și fo-
losele Unirii.* — Broșura 8° mare, 44 pag., se
afă de vânzare la administrațiunea „Gazetei
Transilvâniei“. Prețul unui exemplar 20 cr.
(său 50 de bani). Porto 3 cr., pentru România
15 bani.

— Revista critică literară, apare odată
pe lună în Iași sub direcțiunea d-lui
Aron Densușianu. Nr. 4 din Aprilie
are următorul cuprins: Poesia popo-
rală din punct de vedere etnic, de Ov.
Densușianu; Chrestomația română (Gaster)
de Ar. Densușianu; Frumosul și subli-
mul în artă, de M. Străjanu. Litera-
tură populară: Fata cu mărgăritare (po-
veste) Clopoțelul Caprei (snovă); Hip-
polyte Taine, de Ov. Densușianu.

— Capitalistul este titlul unui
diar economic, industrial, financiar
și comercial, ce apare la 5 și 20 a fi-
cărei luni în Bucuresol (Strada Dómei,
23—25, tipografia Gutenderg). Costă pe
an 25 lei, pe 6 luni 15; în străinătate
pe an 30, pe 6 luni 20 lei. Diarul
apare în limba română și germană.

Cestionariu istoric*)

de
Nic. Densușianu.

(Urmare).

XIV.

262. Ce înțelege poporul pe-acolo
sub cuvintele de:

— tîrgu? — tîrgu de țară? —

— bulciu (bêloiu)? — și iarmaroc?

263. În ce și anume se face tîrgul
de săptămână în orașul său în comunele
de-acolo?

264. Cum mai dăce poporul pe-a-
colo la tîrgul de săptămână? D. e.
mărturia, și cum?

265. Ce tîrguri mari spuneau bă-
trânii. că se făceau în vechime în ținu-
tul de-acolo?

— și câte zile țineau tîrgurile acestea?
266. Veniau cum va la tîrgurile
aceste și *omeni strani din alte țări?*

XV.

267. Despre ce fel de împărați și
impărăteșe vorbesc bătrânii de-acolo?

268. Ce spune poporul, unde au
locuit împărații aceștia și ce fel de
lucruri mari au făcut dînșii?

269. Se vorbește ceva în popor, că
odată ar fi umblat pe acolo împăratul
Constantin și împărăteșele Elena și
Irina?

270. Se vorbește ceva, că în ve-
chime s'ar fi ridicat din ținutul de-
acolo un craiu. său împărat ore-care, și
cum se numia?

271. Se vorbește pe acolo ceva în
popor despre nise împărați cu nume
de:

— Dioclețian? — Maximian?

— Galerie? — Maximin? — Li-

*) Rugăm pe toți d-nii, cărora le zace
la inimă luminarea șteptelor mari și strălucite
ale străbunilor noștri, și anume, rugăm pe
toți bărbații noștri literați, avocați, preoți,
profesori și învățători să binevoiescă a ne tri-
mite răspunsurile sale la Cestionariul de față.
Indată ce o persoană poate să ne răspundă chiar
și numai la 2 sau la 3 întrebări va face foarte
bine să pună pe hârtia informațiunile aceste și
să ni le trimită cu poșta. În modul acesta
memoria multor evenimente și fapte mari va
trece și la posteritatea noastră.

cinie? — Iulian? — Valente? —
Valentinian? — Teodosie? — Ar-
cadie? — Marcian? — Anastasie?
— Justinian? — Justin? — Mau-
riciu — ori de alți împărați cu nume
asemănate?

372. Despre ce viteji mari vorbesce
poporul pe-acolo?

373. Ce se vorbește pe-acolo despru
Marculă vitézul, de unde era Marcul?
acesta? — fost'ă el împărat, craiu ori
numai vitéz? — și cu cine s'a bătut?

374. Se afă pe acolo vre-o cetate
numită *cetatea Marcului?* (Referentul
este rugat să comunice aici întrăga le-
gendă ori baladă, ce se afă pe acolo
despre Marculă vitézul.)

375. Se vorbește ceva pe acolo
despre nise viteji cu numele de:

Buhă? — Găina? — Velisarie? —

Bozea? — Vitalian? — Baba? —

Ascan? — Aigari? — Suta? —

Sunică? — Bărbat? — Gruia? —

Corbea? — ori despre alți viteji ore-
cari?

376. Vorbesc ceva bătrânii, că în
vechime Românii erau soriși la *două*
Porți mari — și ce înțelegeau bătrânii
sub numirea de *Porți mari*?

(Va urma.)

Dare de sémă și mulță- mită publică.

Arad, 29 Martie 1893.

Subsemnații împlinim o plăcută
datorință, când aducem și pe această
cale sincerile noastre mulțămiri tuturor
pr. st. domni și dómne, cari au concursit
cu sprijinul lor, fără morală și mate-
rială, la reeșirea petrecerii de veră ar-
găiată la 30 Maiu (11 Iunie) a. tr. în fa-
vorul școlii de fete din locuși și Asso-
ciamiunii aradane. Stabilindu-se bilanțul
definitiv, înregistrăm pentru on. pu-
blică, că am periciptat din acest inci-
dent séra la cassă: 219 fl.; din colecte:
381 fl. 10 cr. La olaltă 600 fl. 10 cr.;
Spese cu arangierea au fost 165 fl. 30
cr. Resultă un venit curat de: 434
fl. 80 cr. Din cari s'a administrat „Reu-
niunii femeilor“ române din Arad
suma de 304 fl. 80 cr., ér „Asociațiunii
aradane“ 130 fl. Laolaltă 434 fl. 80 cr.

Au suprasolvit séra la cassă urmă-
torii domni:

II. Sa Episc. dioc. Iónu Mețianu 9
fl.; Prea Cuv. Sa d-lu Iosif Goldișu,
vic. ep. 4 fl.; Societ. „Ung. franc.“ 3 fl.;
D-lu Iónu Beleșu 3 fl.; Rev. d-nu Vas.
Beleșu 3 fl.; d-lu Petru Truța adv. 3
fl.; d-lu Teodoru Ceontea prof. 3 fl.;
Rev. d-nu Ignatie Papp ref. bis. 2 fl.;
d-lu Dr. Iónu Suciu adv. 2 fl.; Rvs.
d-nu Augustinu Hamea direct. semin.
d-lu Dr. Iónu Trailescu prof., Rv. d-nu
Mateiu Ignea, d-lu Teodoru Papp, Rev.
d-nu Dr. Traianu Puticiu prof., familia
Herbay, Rev. d-nu Victoru Popoviciu,
Rev. d-nu Ilie Dogariu, d-lu Vas. Papp
adv., d-lu Petru Grozda, Rev. d-nu
Demet. Ganea, d-lu Dimit. Popoviciu,
d-lu Vas. Rudov, d-lu Vas. Pagubă, d-lu
Nicolae Marcu, d-lu Stefanu Popoviciu
și d-lu Paul Rozvan câte 1 fl.

Prin colecta d-nei Elena Hamea
din Lipova: d-na colectantă 2 fl. Suma
2 fl.

Prin colecta d-nei Maria Cosma din
Sibiu: Inst. de cred. și econ. „Albina“
20 fl.; d-na colectantă 2 fl. Suma 22 fl.

Prin colecta d-șorei Elenuța Serbu,
Chitighaz: d-șora colectantă 3 fl.; d-lu
Ign. Serbu 3 fl.; Aureliu Popoviu, Em.
Brădeanu, Ilie Arsici și d-na Rosa Monța
câte 1 fl. Suma 10 fl.

Prin colecta d-șorei Aurelia Serbu
din Pilul-mare, d-șora colectantă 3 fl.
Suma 3 fl.

Prin colecta d-șorei Gabriela Co-
drénu din Șiclău: D-șora colectantă 5 fl.
d-na Teruța Jercanu, Elis Poliš, óspele
șiclăuan, Iónu Stimu câte 1 fl. N. N.
și Florea Danu, câte 1 fl. N. N. și Florea
Danu câte 50 cr. Suma 9 fl. 50 cr.

Prin colecta d-șorei Augusta Todu-
cescu din Lipova: D-șora colectantă și
d-na Dojé câte 1 fl., d-lu Dem. Romanu
50 cr. Suma 2 fl. 50 cr.

Prin colecta d-șorei Victoria Suciu
din Sistarovéta: D-na Amalia Simonu

5 fl.; d-șora Vict. Suciu și Meletiu Suciu
câte 2 fl.; George Suciu și Eva Păou-
rariu câte 1 fl. Suma 11 fl.

(Va urma)

Supurul de jos, 22 Aprilie 1893.

În 17 l. c. m'a ceretat bunul
Dumneșeu cu fôrte mare nefericire prin
pierderea neuitatului meu soț: Samuil
Szabó, fostu protopop în distr. Supurul
de jos, asessoru consistorialu, din care
incidentu trist, am primitu mai multe
telegrame de condolență dela consăngeni,
rudenii, amici și cunoscuți ai răposatului
și ai familiei mele, cărora sub impresi-
unea durerii, ce m'a ajuns, m'ă este cu
neputință a-le răspunde în deosebi.

Dreptu aceea rog pe toți consăngeni,
amicii și cunoscuții neuitatului meu soț
și ai familiei mele, cari ori pe cale poștală,
ori telegrafică, și în specialu acolora,
cari s'au prezentat la înmormântarea
defunctului și au luat parte la durerea
noastră, ca pe acesta cale să primescă
mulțămirea mea cea mai sinceră.

Anna Korhány v. Szabó.

Sciri telegrafice.

Roma, 23 Aprilie. Astăzi împé-
ratul și împărăteșsa Germaniei
au făcutu vizită Papei în Vati-
canu. Trupele italiene erau așe-
date în cordon de-alungul dru-
mului.

Papa a primitu pe suverani în
sala cea galbenă, împărăteșsa s'a
retrasu în curéndu, ér împăratul
a convorbitu 1/2 óra cu Papa, care
l'a petrecutu până la ușă.

Comarom, 23 Aprilie. Marea
adunare a catolicilor ceru retra-
gerea programului bisericăscu al
guvernului și înființarea auto-
miei catolice.

DIVERSE.

Maxime. Cei proști au în lume acea
superioritate, că ei nu se temă a deveni
nătângi. *Arsene Haussaye*. — Răbdarea e
pentru popórele, ce se afă în studiulu
de creștere și dezvoltare, nu numai o
virtute, ci cutesența înțelepciunii po-
litice. *N. f. P.* — Când o femeie dăce
că-i e urit, e tocmai ca și când ar
dăce: nimenea nu e înamorat de mine.
Principele de Ligne. — Vrei să treci în-
aintea unuia din cele două sexuri de ob-
servatoru profundu, vorbesce réu de cela-
laltu. *G. M. Valtour*. — Petrecerile ne
lasă să uităm, că surtemu aci, uritul
ne face să o simțim. Invidia femeilor
e elementulu mișcătoru pentru mulți
bărbați. Celu ce lasă să fiă așteptat,
trebuie să fiă pregătitu ca celu care-l
așteptă săși aducă aminte de toate defec-
tele lui. *G. W.*

Calese și traduse de Camilă B...

Unu casu ciudat de nebunia. Din
Meidling se comunică diarelor vieneze
următorul casu ciudat: Intr'o dimi-
neță pe la 5 óre, unu sergentu de stradă dete
peste unu om, desculțu și fără pălărie,
dér îmbrăcatu într'unu paltonu bun;
omul rătăcea fără scopu pe stradă. Du-
pă ce-l urmări mai multu timp, îl o-
pri să-l întrebe unde merge? Spre ma-
rea lui mirare, recunoscu în acestu vaga-
bondu pe unu negustor fôrte cunoscutu
din oraș. Ii dăce pe nume și îl întreba:
Ce cauți p'aci, cum de ai eșitu într'unu
ast felu de costum? Negustorul răs-
puse: Ce? mă cunosc? eu nu mai
sciu cine sunt! Nu putu să răspundă
sergentului nici unde fusese, nici de un-
de venea, nici unde-și lăsase ghețele și
pălăria. La densusu n'avea decât o le-
gătură de chei. Nenoroicitu a fostu
condus acasă. Ajutorulu medicalu nu
i-a folositu nimic. Elu continuă și acum
a se plânge, că a uitat cine e și cum
îl chiamă, și nu poate săși aducă aminte.
Medicii vienesi urmărescu cu interesu
acestu casu ciudat de nebunia.

Proprietar Dr. Aurel Mureșianu.

Redactoru responsabil: Gregoriu Melor

